

ACHTTIENDE EEUWSE PIJPEN MET ALS ZIJMERK DE LETTERS M EN N

door Hans van der Meulen en Peter Bakker

Evenals het vismotief zijn ook diverse gekroonde letters als zijmerk geliefd geweest. De meest voorkomende letter is de N en, in mindere mate, de M. De letters H, K, R en S komen slechts spaarzaam voor. Deze inventarisatie beperkt zich tot de letters M en N. Zowel de M als de N komen voor, zonder initialen van de pijpmaker. Ook worden diverse type kronen gebruikt, zoals een bladerkroon en diverse variëteiten van de parelkroon. Meestal staat het hoofdmotief op de linkerzijde van de ketel en zijn de initialen boven de kroon geplaatst. Het komt sporadisch voor dat op de ketel initialen staan van meerdere pijpmakers.

Het is helaas niet duidelijk wat de betekenis is van de letters M en N. Het is mogelijk, dat de N staat voor Napoleon, de pijpen worden dan ook regelmatig "Napoleon-pijpjes" genoemd. De exemplaren, waarbij de rechter poot van de N voorzien is van een omgekeerde P, doet aan deze theorie geen afbreuk. De datering van dit type pijp valt samen met de opkomst van het patriotisme, aan het einde van de 18de eeuw. Het is bekend dat diverse pijpmakers deze stroming steunden. Enige voorbeelden hiervan zijn: de aanwezigheid van Martinus Verzijl, uit Gouda, bij de aanhouding van Wilhelmina van Pruisen bij de Goejanverwellesluis en het merk 'de keeshond' van Cornelis van Rijk uit Alphen. Voortbordurend op dit idee, zou de letter M een aktie kunnen zijn van oranjegezinde pijpmakers en monarchie kunnen betekenen. Een onderzoek naar de politieke gezindheid van de pijpmakers van Schoonhoven, Gorinchem en Utrecht zou bewijzen kunnen opleveren voor bovenstaande theorie.

Geraadpleegde literatuur:

Duco, D. Goudse Pijpen, 1978

Duco, D. Achttiende eeuwse zijmerken met initialen. PKN no.5

Duco, D. Achttiende eeuwse pijpen uit Gorinchem. Pijpelijntjes, jrg. IV, no.4

Duco, D. Achttiende eeuwse pijpen uit Schoonhoven. Nieuwsbulletin van de Pijpenkamer Icon, jrg. III, no.1

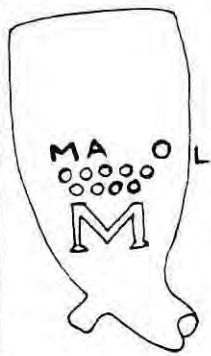
Helbers, G.C., Goedewaagen, D. A. Goudsche Pijpen, 1942

Meulen, J.v.d. Het Goudse pijpmakersgeslacht Verzijl. PKN no.15

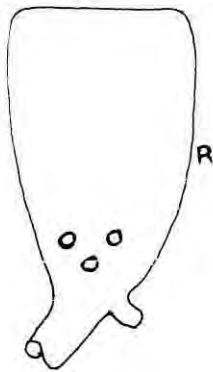
Smiesing, P.K. Utrechtse pijpenmakers. PKN no.1

Smiesing, P.K. Utrechtse pijpenindustrie in de Lauwerecht. PKN no.14

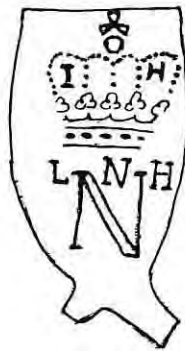
Tymstra, F. Misbaksels uit een pijpenstort te Gorkum. PKN no.11

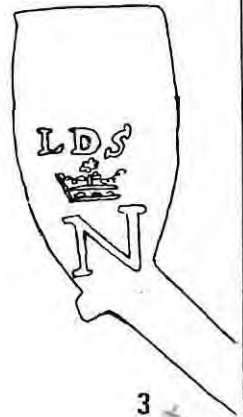
1

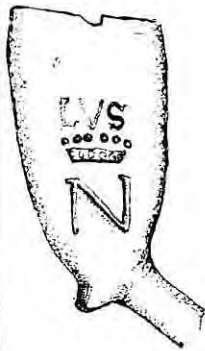
R

2

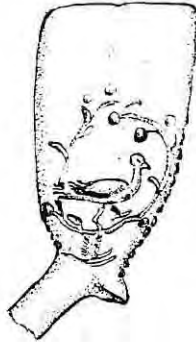

3

PK

4

5

6

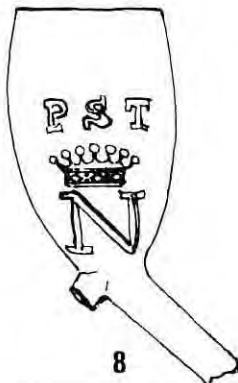

L

R

7

8

9

Letter M

Initialen	zijde	bijz.
-	L	-
-	L	1
-	-	2
KM	L	-
MAO	L	-

Initialen	zijde	bijz.
MAO (tek.1)	L	3
MVG	L	-
MVG	L	4
MVO	L	-
MVO	L	1

Letter N

Initialen	zijde	bijz.
-	L	-
-	R	-
-	R	5
-	R	6
-	-	7
AHL	R	-
AHM	-	-
ANM	L	-
AVDA	L	-
BVD	L	-
CHN	L	-
DBN	L	-
DDV	L	1
DVD	L	-
DW	L	13
GHI (of L)	L	-
GHL	L	-
GHN	L	-
GIN	L	1
XGIS	L	-
GNB	-	10
GVD	L	-
GVDK	L	-
GVDR	L	-
HDH	L	-
HIR	L	-
HLR	L	-
HVD	L	-
HVDO	L	-
HVS	L	-
IA	-	-
IAM	L	-
IAN	L	-
IAN	L	9

Initialen	zijde	bijz.
IDH	L	-
IDL	-	-
IDM	L	-
IDS	L	-
IGN	L	10
IGN (tek.7)	L	1,9
IGN	L	11
IGN	-	12
IH	L	-
IH	L	1
IHD	L	-
IHN	L	-
IHVS	L	-
IKBM	-	-
IKM (tek.9)	L	-
ILG	L	-
ILR	L	-
IMM	L	-
IOH	L	-
ITL	-	-
I (of T)V	-	-
IV	L	14
IVA	L	-
IVAH	L	-
IVE	L	-
IVG	L	-
IVG	L	15
IVGD	L	-
IVHA	-	-
IVK	L	-
IVO	L	-
IVS	L	-
IVW	L	-
KDH	L	-

Initialen	zijde	bijz.
KRM	L	-
KW	L	-
KW	L	1
XLDS (tek.3)	L	-
LHN	L	-
LNH	L	-
LNH (tek.2)	L	16
LVS	L	-
LVS (tek.4)	L	17
MGB	L	-
MHG	L	-
MVG	L	-
MVO	L	-
NGB	L	9
NKW	L	-
PDL	L	13

Initialen	zijde	bijz.
PDL (tek.5)	L	-
PFGP	L	-
PM	L	-
PRM	-	-
PST (tek.8)	L	-
PVV	L	13
PVV	L	1,13
RDH	L	-
RDH	L	18
RVA	L	-
SDH	-	-
TVA	L	19
TVS	-	-
WGB (tek.6)	L	-
WVD	L	20
GS	L	8

Toelichting bijzonderheden:

1. Op rechterzijde ∴
2. Op andere zijde kievit en 6 bladige roos.
3. Op rechterzijde ∴
4. Op rechterzijde één punt.
5. Op linkerzijde staat de gekroonde IG.
6. Op de linkerzijde staat de gekroonde IMW
7. Op andere zijde WGB
8. Onder de initialen 3 lelies, op rechterzijde van de hiel een N in spiegelschrift.
9. De N, van de initialen, staat soms in spiegelschrift
10. De N, van de initialen staat altijd in spiegelschrift
11. Op rechterzijde bladerkroon
12. Op de andere zijde staan aan weerszijde van een gekroond figuur de initialen N en I
13. Aan de rechter poot van de N is een omgekeerde P (**N**)
14. De I en V, staan aan weerszijde van de N
15. Links op de hiel staat EEW
16. De initialen staan aan de bovenzijde van de N tussen de poten in, in de kroon staan de letters I en H
17. Op rechterzijde staat een vogel in een boom
18. Op rechterzijde ∴
19. Boven de initialen TVA staat een kroon met rijksappel
20. Op rechterzijde staan de initialen LVA

De onderstaande pijpmakers hebben mogelijk hun initialen als merk op hun pijpen gezet.

AHM Arnoldus Haverman, Gorinchem
 AVDA Abraham van den Akker, Gorinchem
 CHN Cornelis Huijg(v)enaar, Schoonhoven
 DBN Dirk Bernet, Gorinchem
 DVD Dirk van Duuren, Schoonhoven
 GS Gilliam Schippers of Gysbert Stam, beiden Gorinchem
 GVD Gerrit van Duuren (den ouden), Schoonhoven
 HDH Huybert de Hoog, Schoonhoven
 HLR Hannes Lammoreé, Schoonhoven
 HVDO Hendrik van den Oever, Schoonhoven
 HVS Hendrikus Versluys, Utrecht
 IDH Jan de Hoog, Gorinchem
 IDM Jacobus de Mol, Gouda
 IHD Joris Hoogendijk, Schoonhoven
 IHN Jacobus Huivenaar, Schoonhoven
 ILR Johannes (Jan) Lammoreé, Schoonhoven
 IOH Jan Ophuizen (jr. of sr.), Gorinchem
 IV(K) Jan Valke, Gorinchem
 IVA Janus (Adrianus) van Aten, Gorinchem
 IVE Jan of Jacobus van Erp, Gorinchem
 IVG(D) Jan of Jacobus van Genderen, Schoonhoven
 IVO Jan van Oudheusden, Gorinchem
 IVS Jan Versluys, Utrecht of J. van Santen, Schoonhoven
 IVW Jan of Jacobus van Wouw, Gorinchem
 KW Kristiaan Wouters, Gorinchem of Klaas Walter, Schoonhoven
 *LDS Leendert Smit, Schoonhoven
 LHN Louwerens Huijg(v)enaar, Schoonhoven
 LNH Leendert Nieuwenhuyzen, Gorinchem
 LVA Leendert van Aten, Gorinchem
 MVG Machiel van Genderen, Schoonhoven
 MVO Machiel van Oosterhout, Schoonhoven
 PDL Pieter de Leeuw, Schoonhoven
 PST Pieter Seton, Schoonhoven
 SDH Stoffel de Hoog, Gorinchem
 WGB Wouter Groenberg, Gorinchem
 WVD Willem van Dijk, Gorinchem

Aan dit artikel hebben meegewerkt: René Bak (tek.), L.v.Duuren
 H.Hummel, Ferrie Kompier, A.Ligthart, Bert van Lingen (tek.),
 Piere Moree, Jan den Ouden (tek.), Joël v.d.Rhoer, A.Ridky
 (tek.), Piet Smiesing (tek.), M.Steenbergen (tek.), Jacqueline
 Terlauw, Fred Tymstra (tek.), Mario Vermeer (tek.). Marcel
 Zitman (tek.).

*aanvulling plus 6, 22, 1983 pag. 57
 8, 24 1985 pag. 13*